

Remissvar diarienummer I2021/01294

Ökade möjligheter att förhindra illegal handel via post (SOU 2021:29)

Datum 30 september 2021

Dokumentägare Mathias Krümmel

Informationsklass Open

1. Inledning

PostNord uppskattar möjligheten att avge remissvar för betänkandet *Ökade möjligheter att förhindra illegal handel via post (SOU 2021:29)*, nedan benämnt "betänkandet".

PostNord är av Post- och telestyrelsen utsedd att tillhandahålla den samhällsomfattande posttjänsten i hela Sverige. Det innebär bland annat att PostNord är skyldig att tillhandahålla en postservice som uppfyller kraven i postlagen och i postförordningen samt i PTS tillståndsvillkor för PostNord.

Historiskt sett har brevet varit huvudalternativet för kommunikation som antingen har varit långväga och/eller att betrakta som överföring av information. För att garantera enskildas rätt till förtrolig kommunikation har det därför både i grundlagen, postlagen och i brottsbalken införts bestämmelser som ska värna brevens integritet.

Med tekniska innovationer har andra kommunikationsvägar i stor utsträckning övertagit brevens funktion. Med de digitala alternativen är dagens kommunikationsmöjligheter helt väsensskilda jämfört med det kommunikationslandskap som rådde när postlagstiftningen i huvudsak utformades på 1990-talet, även om enstaka reformer har genomförts sedan dess.

Digitaliseringen har gjort att antalet skickade brev har minskat med mer än hälften sedan millennieskiftet, samtidigt som volymerna av försändelser med kommersiellt innehåll, i såväl brev- som paketflöden, ökar mycket kraftigt.

Som konstateras i *betänkandet* har en viss konvergens ägt rum där det blir allt mindre uppenbart vad som är ett brev eller ett paket; exempelvis skickas idag varor i allt högre grad som brev. Sett utifrån den utvecklingen blir argumenten för varför en viss typ av försändelser ska åtnjuta ett starkare sekretesskydd än andra svagare.

Med den tekniska utvecklingen blir det också möjligt att digitalt skicka förtrolig information krypterad. Även om de tekniska förkunskapskraven fortfarande är att betrakta som viss form av barriär, innebär denna möjlighet ett alternativ till möjligheten till förtrolig kommunikation inom den traditionella postgången, och därmed ett visst stöd till varför de nuvarande sekretessreglerna kan luckras upp något.

Ett *brev* definieras i postlagen som en adresserad försändelse som är innesluten i kuvert eller annat omslag och som väger högst två kg. Det finns således möjligheter att med brev distribuera väsentliga mängder av narkotika eller annat illegalt innehåll. Det sekretesskydd som breven åtnjuter genom dagens reglering gör det sannolikt förhållandevis attraktivt att använda sig av denna distributionsform för droger och andra olagliga substanser och föremål. PostNord menar att det är olyckligt att regleringen i sig skapar dessa incitament, eftersom PostNord inte har intresse av att distribuera försändelser med olagligt innehåll, och dessutom medför det säkerhetsrisker för anställda inom brevverksamheten.

PostNord menar att det är nödvändigt att förutsättningarna för post- och paketservicen i Sverige, inklusive den samhällsomfattande posttjänsten, ses över i sin helhet och PostNord välkomnar därför *betänkandet* och att regeringen har tillsatt Postfinansieringsutredningen, som vi har anledning att återkomma till i ett annat sammanhang.

Med beaktande av PostNords synpunkter på förslagen i *betänkandet* menar bolaget att förslagen på åtgärder är balanserade och kan underlätta för bekämpandet av narkotika och annat illegalt innehåll i postförsändelser utan att brevens integritet äventyras.

2. Förslagen

6.6.1 Det bör införas en ny reglering som ger enskilda inom postverksamheten rätt att på eget initiativ lämna uppgifter som rör misstankar om brott till en brottsbekämpande myndighet.

6.6.2 Regleringen bör utformas som en möjlighet och inte en skyldighet för enskilda inom postverksamheten att bryta tystnadsplikten.

Det förekommer idag att anställda inom postverksamhet upptäcker försändelser med misstänkt olagligt innehåll. Ibland sker detta genom att försändelsen går sönder och någon form av kemisk substans visar sig. Gängse rutin är då att räddningstjänst tillkallas för att säkra arbetsmiljön för de anställda. Om det finns anledning att tro att ett brev innehåll kan innebära hälso- eller säkerhetsrisker är hittillsvarande praxis att myndigheter tillkallas som får göra en egen bedömning. PostNord gör alltså inte en bedömning av huruvida innehållet är olagligt eller ej, utan endast huruvida innehållet kan utgöra en hälso- eller säkerhetsrisk.

Skulle en reglering införas som innebär att enskilda inom postverksamheten får rätt att på eget initiativ lämna uppgifter som rör misstankar om brott till en brottsbekämpande myndighet kommer detta sannolikt att göra det mindre attraktivt att distribuera droger eller andra illegala substanser och föremål medelst brev.

För PostNords del är det synnerligen viktigt att en reglering inte är tvingande, utan att det ska ges en möjlighet lämna uppgifter till brottsbekämpande myndighet.

PostNord tillstyrker förslagen i denna del.

6.6.3 Den som i postverksamhet har fått del av eller tillgång till uppgift som omfattas av tystnadsplikt, får lämna en sådan uppgift som rör misstanke om brott till åklagarmyndighet, Polismyndigheten eller någon annan myndighet som har att ingripa mot brottet, om fängelse är föreskrivet för brottet.

De förslag som återfinns i *betänkandet* ger inte anställda i postverksamhet någon rätt att öppna brev för att undersöka innehåll, vilket PostNord menar är rimligt.

Det innebär dock att det, utan denna möjlighet, kan vara synnerligen svårt att avgöra vad en misstänkt försändelse kan innehålla och huruvida fängelse i så fall ingår i straffskalan. Som konstateras i *betänkandet* finns dock fängelse föreskrivet för de flesta brott som kan tänkas vara aktuella, såsom narkotika-, vapen-, dopningsbrott et cetera. För PostNord, som i Sverige hanterar över en miljard brev om året, är det viktigt att en reglering är tydlig och enkel.

Förutsättningarna för att ägna omfattande tid åt juridiska bedömningar för enstaka brev i verksamheten saknas helt enkelt. En reglering som är enkel, tydlig men som samtidigt förhindrar slentrianmässig och felaktig utlämning av uppgifter är nödvändig. Enligt PostNord är det viktigt att enskilda medarbetare, ombud eller andra uppdragstagare inte ska behöva bedöma vilka misstänkta brott som kan ge fängelse eller inte. I det fall regleringen i *betänkandet* införs i postlagen avser PostNord därför att införa en intern arbetsordning med innebörd att ett beslut om utlämnande av uppgift som rör misstanke om brott inte ska fattas av en enstaka medarbetare, ombud eller andra uppdragstagare, utan endast av särskilt utsedda företrädare för PostNord, en ordning som också i *betänkandet* anses vara "önskvärd". En sådan arbetsordning kommer, menar PostNord, ge ytterligare skydd till brevens integritet.

För att stötta ordningen med att ett utlämnande ska ske till särskilt utpekad personal i överordnad ställning och inte av den enskilde medarbetaren direkt till myndigheten vore det önskvärt om lagtexten utformas i likhet med nya 5 kap. 4 § sista stycket dvs. att det endast är den som bedriver postverksamhet och har fått del av eller tillgång till uppgift som avses i 1 § första stycket som får lämna ut uppgift som rör misstanke om brott till angiven myndighet. Därmed blir det enligt lagen endast möjligt för postbefordringsföretag med tillstånd att bedriva postverksamhet att organisera och utföra sådan utlämning.

Vad gäller till exempel postombuden där, enligt *betänkandet*, förutsättningar för att upptäcka brev som kan misstänkas ha ett illegalt innehåll är stora skulle en sådan ordning innebära följande i praktiken. Ombuden skulle inte få lämna ut uppgift som rör misstanke om brott direkt till myndigheter, utan ombuden skulle behöva vända sig till sin uppdragsgivare, postoperatören, som i sin tur skulle organisera och hantera sådana uppgifter gentemot den brottsbekämpande myndigheten. Ombudens, och andra uppdragstagares, rapportering till postoperatören bör anses vara behörig och därmed bör inte innebära att ombuden bryter mot tystnadsplikten enligt nuvarande ordalydelse i 2 kap 14 §.

När det sedan gäller till vilka myndigheter som utlämnandet av uppgifter får ske föreslås i *betänkandet* samma ordning gälla som i 2 kap. 15 § andra stycket

postlagen dvs. till åklagarmyndighet, polismyndighet eller någon annan myndighet som har att ingripa mot brottet. Denna bestämmelse avser emellertid enligt nuvarande reglering utlämnande av uppgifter på begäran av myndigheten och på myndighetens ansvar. Den nu föreslagna regleringen avser utlämnande på postbefordringsföretagets initiativ vid misstanke om brott av viss svårighetsgrad. Då det kan vara svårt för postbefordringsföretaget att på ett enkelt sätt reda ut vilken myndighet som har att ingripa mot ett visst brott som kanske inte ens operatören själv klart kan definiera bör det vara möjligt för en postoperatör att alltid kunna vända sig till polismyndigheten vid misstanke om brott - oavsett vilket - och lämna uppgifterna till den myndigheten.

6.6.6 Sök med hundar

Enligt *betänkandet* är det inte möjligt enligt gällande lagstiftning om husrannsakan att låta Polismyndigheten få tillträde till postterminaler för att där låta hundar söka efter misstänkta försändelser, bortsett från en omtvistad undantagsregel. *Betänkandet* konstaterar att om Polismyndigheten regelbundet skall söka igenom postoperatörernas lokaler med hundar kan det finnas anledning att reglera frågan särskilt. PostNord har goda erfarenheter av Tullmyndighetens sökhundar vid våra anläggningar där gränsöverskridande försändelser hanteras. PostNord motsätter sig inte att en reglering införs som möjliggör hundsökningar vid PostNords anläggningar.

Solna den 30 september 2021.

Mathias Krümmel

Chef för PostNord Sverige